

Plodonosan zavjet

Novo lice prorokove majke (1 Sam 1,1–2,21)

Pred nama je tekst koji nam je važan jer pokazuje važnu promjenu na licu Ane, majke Samuelove (1,18b). Ona od sputanosti dolazi do velike slobode.

Na početku teksta više je likova. U središtu je muž i otac obitelj Elkana, njegove žene i djeca koja potječu od žene Penine (1,2). Na kraju teksta je žena i majka Ana koja izgovara veliki hvalospjev, u kontaktu je sa sinom koji je u hramskoj službi te dobiva još tri sina i kćeri (2,21). Tekst u prvom dijelu opisuje događaje (1,1–28). Drugi dio su riječi Anine molitve koje su kao upravni govor izravno upućene Bogu (2,1–10). Kratka dopuna (2,19–21) obavješćuje nas o slijedu događaja.

Sveti tekst nam prvo u općem uvodu (1,1–7) govori o stanju u zajednici u kojoj Ana živi. Vjernička je to obitelj koja svake godine hodočasti (v3.7).

Poseban dan kad Ana polaže svoj zavjet opisuje jedno njihovo hodočašće (1,8–18) kod kojeg se Ana odvaja, oslobađa se i prije ostalih „stupa pred Jahvu“ (1,9). Znak je to njezine slobode. Izlijeva dušu pred njim i dobiva utjehu od svećenika koji ju je prvo optužio za pijanstvo.

Povratak kući, začće i rođenje Samuelovo te skrb sretne majke za dijete u njegovu ranom djetinjstvu sadržaj su trećeg dijela (v19–23) u kojem smo prvi put svjedoci razgovora između Ane i njezina muža (v22s).

U četvrtom dijelu (v24–28) Ana ispunja svoj zavjet nastupajući kao voditeljica hodočašća. Pristupa svećeniku Eliju s kojim je prije razgovarala i odlučno posvećuje Samuela hramskoj službi.

Prvi pogled i pravo stanje stvari. Uvodni dio pokazuje najprije pozitivne okolnosti u kojima Ana živi. Ima muža koji je vjernik, redovito hodočasti i prinosi žrtve. Ana ima muža koji je voli, i to više nego li Peninu (v5). On vidi da Ana ne jede i nije mu svejedno, obazrivo uočava i njezin plač i njezino unutarnje stanje. Pokušava je utješiti vlastitom prisutnošću (v8).

Međutim u tekstu pronalazimo gotovo u isti mah drugu stranu medalje koja se posve otvoreno očituje u ojađenoj duši i gorkom plaču pred Bogom (v10). Znamo da Ana nema djece (v2), znamo iz tog istog uvodnog dijela koji opisuje redovito stanje iz godine u godinu da joj je Penina zbog toga stalno zanovijetala (v6s).

Pred nama je žena koja je do u dubinu pritisnuta bolju i gorčinom zbog suparništva i zbog neplodnosti. Osim toga to što nema djece tumači se kao odsutnost Božjeg blagoslova (v5s). Izmučena je trajnim ponižavanjem. Bol se očituje i u poremećaju tjelesnog zdravlja jer ne može jesti (v7s). Izgubila je životnu radost: tri puta se u tekstu govori o tome da Ana plače (v7.8.10). Blagdansko slavlje za nju je muka. Ostali jedu i piju, ona u tuzi čeka čas da ode do hrama (v9).

Važne pojedinosti. U tekstu nalazimo važne pojedinosti koje iz bližega prikazuju Anino djelovanje. Kao što kamera u filmu može izbliza pokazati neki predmet tako se tekst zaustavlja na Aninim usnama koje se pomiču dok ona izgovara tihiu molitvu (v12s). Osim

toga posebno se spominje promjena na njezinu licu koja još jednom svjedoči kako nije riječ o površnu osjećaju nego o životnom stanju koje prožima i dušu i tijelo (v18).

Preokret. Upravo molitva i zavjet Anin dovode do oslobođenja. Prije joj je srce bilo rastuženo (v8) i duša ojađena (v10), sada joj lice više nije izmučeno suzama (v18). Prije molitve nije jela (v7s), sada jede (v18). Prije nego što je izlila dušu pred Jahvom (v15) nema nijedne njezine riječi kojom bi se potužila, suprotstavila ili branila pred suparnicom ili pred mužem. Nakon molitve svjesno se i uspješno brani pred svećenikom (v15). Iznosi istinu (v15s) i zarađuje svojevrsan zagovor i blagoslov (v17).

Ispunjena molitva. Iskrenost i dubinu njezine molitve očituje se u činjenici da je uslišana. Ona usrdno moli: „Spomeni me se, sjeti me se“ (v11). U tekstu slijedi svjedočanstvo: „Jahve se spomenu, sjeti je se“ (19).

Put od velike stegnutosti i pritisnutosti do slobode. Depresija i potištenost obilježavaju Anu koja i u ljubavi muža ne može naći utjehu. Njezina muka koja se sastoji u tome da joj Bog nije dao djece umnaža se opetovanim vrijeđanjem. Muž doduše vidi vanjske znakove muke, ali svojom vlastitom osobom ne može nadoknaditi i ispuniti ono što nedostaje.

U takvom stanju nema dijaloga u zajednici. Ne nalazimo nijedne Anine riječi. Nema tih riječi kojima bi izrekla svu dubinu svoje muke. Razgovor nije razgovor jer je jednosmjernan: Penina zanovijeta, Elkana postavlja svoja pitanja koja bi trebala utješiti i potaknuti razgovor, ali nema uspjeha.

Uspješnost se međutim očituje u Aninu odlasku pred Božje lice. U svojoj molitvi ona odmah ide na glavni problem, ne okoliša. Pred Bogom ona pronalazi riječi. Odgovorno iznosi problem. Duga molitva pred Bogom u kojoj se mogla izjadati i potužiti osposobljuje ju za nov život. Preteška tuga i žalost (v16) konačno su pronašle svoje mjesto. Tko muku pred Boga donosi, odgovorno postupa.

Ana progovara. Nova sloboda očituje se u tome da govori, prvo svećeniku (v15s), a govori i svome mužu (v22). Ana je nakon zavjeta žena koja hodi svojim putem (v18). Prije je bila utopljena u jednu zajednicu koja ju je gušila i zarobljavala. Sada u toj istoj zajednici ona izražava svoje želje i odluke i doživljava poštovanje. Po svojoj želji ostaje kod kuće s djetetom, a muž odobrava njezin postupak (v22s).

Kod idućeg hodočašća ona stoji u središtu, kao da je ona preuzela ulogu glavarica zajednice (v24). Uzima što je potrebno za žrtvu, vodi sina u hram, sama pristupa svećeniku, ne čekajući kao prije na njegovu prvu reakciju.

Njezin veličanstveni hvalospjev svjedoči o novoj, vrlo proširenoj odgovornosti (2,1–10). Njezini su interesi daleko nadišli vlastitu pritisnutost i nevolju. Oslobođena Ana više se ne zaustavlja na prizemnom, sitničavom zanovijetanju, nego ima oka za Božje stvari. Kroz svoju patnju, zavjet i molitvu, toliko se izdigla da je doista kadra biti voditeljicom cijele zajednice.

ispravljeno: 05.05.2008., 29.05.2009.

p. Niko Bilić SJ